

**COFNODION CYFARFOD O'R CYNGOR SIR A GYNHALIWDY FEL CYFARFOD
HYBRID DRWY ZOOM YN NEUADD Y SIR AR DDYDD IAU 13 HYDREF 2022**

YN BRESENNOL

Y Cynghorydd Sir G W Ratcliffe (Cadeirydd)

Y Cynghorwyr Sir R G Thomas, B Baynham, D Bebb, S J Beecham, B Breeze, G Breeze, J Berriman, L Brighthouse, A Cartwright, J Charlton, T Colbert, S Cox, A W Davies, A Davies, B Davies, B Davies, S C Davies, M J Dorrance, D Edwards, L George, J Gibson-Watt, I Harrison, H Hulme, P James, A Jenner, A Jones, E A Jones, E Jones, G D Jones, G E Jones, J R Jones, A Kennerley, C Kenyon-Wade, P Lewington, K Lewis, P E Lewis, W Lloyd, I McIntosh, S McNicholas, DW Meredith, G Mitchell, G Morgan, WD Powell, G Preston, G Pugh, J Pugh, L Rijnenberg, L Roberts, P Roberts, E Roderick, D Selby, D A Thomas, J Brignell-Thorp, E Vaughan, C Walsh, J Wilkinson, A Williams, D H Williams, J M Williams ac S L Williams.

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb oddi wrth y Cynghorwyr M Beecham, R Church, J Ewing, K Healy, C Johnson-Wood, G Morgan a C Robinson.

2. COFNODION

Awdurdodwyd y Cadeirydd i lofnodi cofnodion y cyfarfod diwethaf a gynhaliwyd ar 22 Gorffennaf 2021 fel rhai cywir.

3. DATGAN BUDD

Nid oedd unrhyw ddatganiad budd i'w nodi.

4. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

Diolchodd y Cadeirydd i'w Is-Gadeirydd ac Is-Gadeirydd Cynorthwyol am gymryd rhan yn y seremonïau cyhoeddi ar gyfer Ei Fawrhydi Brenin Siarl III a'r swyddogion a wnaeth y trefniadau.

Nododd farwolaeth tri aelod blaenorol o'r Cyngor yn ddiweddar sef Mick Bates, Ann Morgan ac Ivy Lewis, gan fynegi ei gydymdeimlad â'u teuluoedd.

5. CYHOEDDIADAU'R ARWEINYDD

Nododd yr Arweinydd y sefyllfa gyllideb ddihafal sy'n wynebu'r Cyngor gan ymddiheuro wrth Gynghorwyr newydd am y cyfrifoldeb trwm y byddent yn ei wynebu wrth bennu'r gyllideb. Rhybuddiodd y byddai penderfyniadau anodd i'w gwneud ar wasanaethau. Er hyn, roedd y Cabinet wedi parhau i fuddsoddi mewn gwasanaethau gan gymeradwyo cynigion yn gynharach yn yr wythnos ar gyfer adeilad pob oed newydd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen ym Machynlleth.

Dyweddod y byddai'r gyfradd filltiroedd i staff yn cael ei chodi i 50c y filltir i adlewyrchu'r cynnydd mewn costau tanwydd. Ni fyddai hyn yn berthnasol i Gynghorwyr.

6. BRIFF Y PRIF WEITHREDWR

Dyweddod y Prif Weithredol fod yr holl ysgolion cynradd, tair ysgol uwchradd, yr ysgolion arbennig a'r ysgolion pob oed i gyd, ers mis Medi, wedi dechrau cyflwyno'r cwricwlwm newydd i Gymru. Roeddent yn derbyn cymorth gan swyddogion o Bartneriaeth Addysg Canolbarth Cymru a sefydlwyd ar-y-cyd â Cheredigion ar ôl i Erw ddod i ben. Roedd arolygiadau Estyn wedi ail-ddechrau gyda phedwar lleoliad blynyddoedd cynnar, dwy ysgol gynradd ac un ysgol uwchradd yn cael eu harolygu.

Dyweddod ei bod hi, yr Arweinydd a'r Dirprwy Arweinydd wedi cwrdd â Phrif Weinidog Cymru ar 2 Awst. Cafwyd cyfarfod â'r Dirprwy Weinidog Julie Morgan i drafod Gwasanaethau Plant ar 22 Medi. Roedd wedi cwrdd ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru gyda'r Dirprwy Swyddog Monitro.

Roedd y Prif Weithredwr wedi diweddarau Aelodau ar newidiadau ar lefel Pennaeth Gwasanaeth. Sharon Powell oedd y Pennaeth Gwasanaethau Plant interim, Rachel Evans y Pennaeth Comisiynu interim, Andy Thompson y Pennaeth Tai interim, Jenny Ashton y Pennaeth Gwasanaethau Cymunedol interim a Catherine James y Pennaeth Gwasanaethau Trawsnewid a Democrataidd interim. Byddai'r holl drefniadau hyn yn cael eu hadolygu yn y Flwyddyn Newydd cyn i drefniadau parhaol gael eu rhoi yn eu lle.

Yn olaf, llongyfarchodd Carrie James, aelod o dîm pêl-droed menywod Cymru a chyn-ddisgybl yn Ysgol Dafydd Llwyd.

7. CWESTIYNAU GAN Y CYHOEDD

7.1. Cwestiwn i'r Aelod Cabinet dros Gyllid a Thrawsnewid gan Patrick Edwards.

A fydd y Cyngor yn gwneud ad-daliad Treth y Cyngor i drethdalwyr am y lleihad sylweddol mewn gwasanaethau a gawsant yn ystod pandemig Covid-19, yn enwedig o ystyried bod y Llywodraeth wedi talu 80% o gyflogau llawer o staff y Cyngor drwy'r cynllun ffyrlo?

Ymateb

Mae faint o Dreth y Cyngor a godir ar gyfer blwyddyn ariannol yn cael ei gyfrifo'n unol â Deddf Gyllid Llywodraeth Leol 1992. Mae'r tâl blynyddol yn gyfraniad at gostau rhedeg cyffredinol y Cyngor am ddarparu ei wasanaethau statudol ac anstatudol. Nid yw'r tâl a godir wedi'i gysylltu'n benodol i wasanaethau a dderbynnir neu a ddefnyddir gan drethdalwyr.

Roedd pwysau trwm iawn ar y Cyngor drwy gydol Covid ac er bod rhai gwasanaethau wedi eu hatal yn llwyr neu'n rhannol am sbel, roedd y Cyngor wedi parhau i ddarparu'r rhan fwyaf a bu'n rhaid i lawer addasu i ffyrdd gwahanol o weithio er mwyn cadw staff a defnyddwyr gwasanaeth yn ddiogel. Roedd

ysgolion wedi cynnal hybiau i gefnogi plant gweithwyr allweddol, gan addysgu disgyblion eraill ar-lein. Roedd staff gofal wedi parhau i ddarparu gwasanaethau i breswylwyr mewn angen a gweithwyr cymdeithasol wedi parhau i gefnogi pobl hŷn a phlant, a'r gwasanaethau casglu sbwriel wedi parhau.

Lle'r oedd gwasanaethau wedi eu hatal, adleoliwyd staff i wneud dyletswyddau eraill fel ymweliadau lles â phreswylwyr bregus, cymorth tracio ac olrhain, gwaith gorfodi, a meysydd eraill lle'r oedd pwysau ar wasanaethau'r Cyngor wedi cynyddu.

Roedd yn ofynnol i holl Gyngorau Cymru gynorthwyo Llywodraeth Cymru i ysgwyddo cyfrifoldebau ychwanegol oherwydd Covid i gefnogi'r cyhoedd a busnesau. Dosbarthodd y Cyngor £114m mewn grantiau busnes gan wneud 17,961 o daliadau a thrwy gynlluniau rhyddhad ardrethi, 7,952 o daliadau i ofalwyr, taliadau hunan-ynysu a phrydau ysgol am ddim, ynghyd â nifer o daliadau cynlluniau eraill.

Bu'n rhaid i wasanaethau fel casglu gwastraff, digartrefedd a gofal cymdeithasol ddelio ag absenoldeb staff rheng flaen oherwydd Covid, yn ogystal ag ymateb i lawer mwy o alw. Am fisoedd lawer, roedd y Cyngor yn gweithredu ar lefel "pwysig i'r busnes" oherwydd bod y galw i gefnogi'r cyhoedd ac ymateb Llywodraeth Cymru mor drwm.

Effeithiodd y pandemig yn sylweddol ar sefyllfa gyllid y Cyngor a byddai'r costau ychwanegol a'r colledion incwm wedi rhoi'r Cyngor mewn diffyg ariannol drwg ar ôl i ni lwyr ddisbyddu'r arian a dderbyniwn yn flynyddol gan Lywodraeth Cymru ac a gasglwn drwy Dreth y Cyngor. Cawsom gymorth ariannol drwy gynllun ffyrlo'r Llywodraeth ar gyfer y nifer fach o staff nad oeddem yn gallu eu hadleoli, ond derbyniwyd hefyd £29.743 miliwn o gronfa galedi Covid Llywodraeth Cymru gan ei gwneud yn bosib i ni fantoli'r gyllideb.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ychwanegol.

7.2. Cwestiwn i'r Aelod Cabinet dros Bowys sy'n Dysgu gan Catherine Evans.

Mae cyfnodau clo Covid a'r addysgu amrywiol gan ysgolion wedi effeithio'n anghymesur ar blant ysgol. Mae diwrnodau Datblygiad Proffesiynol ychwanegol i gynllunio ar gyfer y cwricwlwm newydd wedi cael effaith bellach ar ddysgwyr.

A fydd y Cyngor yn cynnig yr hawl lawn o 190 diwrnod ysgol y flwyddyn i ddysgwyr o hyn ymlaen?

Ymateb

O dan Reoliadau Addysg (Y Diwrnod Ysgol a'r Flwyddyn Ysgol) (Cymru) (Diwygio) 2006, rhaid i ysgolion fod ar agor i ddisgyblion am 190 diwrnod mewn blwyddyn academiaidd neu am 380 sesiwn.

Mae pob ysgol yng Nghymru'n gweithredu yn ôl y [Ddogfen Cyflog ac Amodau Athrawon Ysgol](#) (STPCD) (Cymru) sy'n nodi y gall athro neu athrawes ddosbarth gael eu cyfarwyddo gan y pennaeth i weithio hyd at uchafswm o 1,265 awr dros 195 diwrnod mewn blwyddyn.

Mae uchafswm o 190 diwrnod yn cynnwys addysgu disgyblion / myfyrwyr a'r gweddill yn ddiwrnodau di-addysgu er mwyn cyflawni dyletswyddau eraill yn

ymwneud â rôl athrawes neu athro. Gelwir y rhain yn ddiwrnodau hyfforddiant mewn swydd (HMS) yn aml. Er mwyn cydymffurfio â'r rheoliadau hyn, cyhoeddir dyddiadau tymhorau ysgol a diwrnodau di-addysgu (HMS) ar wefan Cyngor Sir Powys: [Dyddiadau Tymhorau Ysgol - Cyngor Sir Powys](#)

[Diwrnodau HMS cenedlaethol ychwanegol 2022-2025 | LLYW.CYMRU\)](#)

Ar hyn o bryd mae Llywodraeth Cymru'n ymgynghori ar:

- a ddylid cael diwrnod HMS dysgu proffesiynol ychwanegol yn ystod blynyddoedd academaidd 2022-2023, 2023-2024 a 2024-2025 i gynorthwyo'r proffesiwn i gyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru, y diwygiadau i Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a thegwch mewn addysg.
- a ddylid rhoi hyblygrwydd i ysgolion o ran amseru'r diwrnod HMS ychwanegol
- a ddylai fod yn orfodol bod unrhyw ddiwrnod HMS ychwanegol yn cael ei ddefnyddio'n llwyr neu'n rhannol i ddarparu dysgu proffesiynol i gynorthwyo gyda'n blaenoriaethau ar gyfer y system addysg yng Nghymru

[Diwrnodau HMS cenedlaethol ychwanegol 2022-2025 \(smartsurvey.co.uk\)](#)

Nid oedd unrhyw gwestiwn ychwanegol.

7.3. Cwestiwn i'r Aelod Cabinet dros Gyllid a Thrawsnewid gan Peter Hindley.

Ydy'r Cyngor yn bwriadu defnyddio ei bwerau disgrisiwn i ddileu'r atebolrwydd Treth Cyngor ychwanegol fydd yn rhaid i lawer o fythynnod gwyliau fferm ei dalu'n dilyn y ddeddfwriaeth ddiweddar?

CEFNDIR:

Deddfwriaeth Ddiweddar: Mae Bythynnod Gwyliau Fferm a ddyluniwyd i'r pwrpas, fel arfer drwy addasu hen adeiladau fferm, wedi eu cynnwys yn neddfwriaeth ddiweddar Llywodraeth Cymru i fynd i'r afael ag ail gartrefi.

Efallai y byddwch yn synnu o ddeall bod Llywodraeth Cymru'n gallu cynnwys busnesau nad ydynt, yn ôl eu diffiniad, yn ail gartrefi ac nad ydynt yn dai. Er hynny mae'r ddeddfwriaeth wedi ei phasio.

Bydd llawer o'r busnesau teuluol hirsefydlog a llwyddiannus hyn yn wynebu colli eu bywoliaeth ac yn gorfod ail-bwrpasu eu heiddo ar gyfer defnyddiau masnachol eraill oherwydd y ddeddfwriaeth hon.

Effaith ar Dai: Yn unol â'r Cynllun Datblygu Lleol, mae'r eiddo hyn wedi eu hatal o dan amodau cynllunio rhag cael eu defnyddio fel cartrefi parhaol. Felly, mae'r eiddo hyn yn ysgafnu'r pwysau ar dai lleol drwy letya ymwelwyr mewn eiddo annomestig.

Pan fydd yr eiddo hyn yn cael eu troi i ffwrdd o gael eu gosod fel tai gwyliau, bydd yr holl nosweithiau ymwelwyr hynny'n trosglwyddo i dai lleol gan roi mwy o bwysau ar brisiau tai ac argaeledd tai rhent.

Dim Dewis: I ddangos effaith y ddeddfwriaeth ar fusnes nodweddiadol gyda phum bwthyn gwyliau fferm: Bydd y busnes yn gorfod talu 5 o filiau

Treth y Cyngor, ar ben Treth y Cyngor presennol y perchennog ar eu helpen ddomestig o'r safle.

Mae hyn nid yn unig yn gost weithredol ychwanegol i'r busnes gan effeithio ar ei hyfywedd a gallu cystadlu, mae hefyd yn falltodd ar yr eiddo ei hun. Byddai gan eu cartref gyfanswm o chwe bil Treth y Cyngor gan ei wneud yn amhosib ei werthu neu'n ei ddibrisio'n sylweddol. Yn amlwg, bydd angen i berchnogion osgoi hynny. Byddwn felly'n colli llawer o'r bythynnod gwyliau 'caredig i dai lleol' hyn. Ni fyddai'n creu unrhyw dai domestig ychwanegol ac yn trosglwyddo'r galw gan ymwelwyr i roi mwy o bwysau ar dai lleol.

***Dileu'r Atebolrwydd i dalu Treth y Cyngor:* Ers blynyddoedd, mae dros 90% o'r holl eiddo hunanarlwyo ar y rhestr ardrethi annomestig yng Nghymru wedi elwa o ryddhad ardrethi 100% fel busnesau bach. Felly nid yw dileu'r atebolrwydd ar fythynnod gwyliau fferm i dalu Treth y Cyngor yn afresymol.**

Pe bai angen, gellid gwneud hyn mewn ffordd refeniw-niwtral drwy addasu'r polisi Premiwm Treth Cyngor.

***Dylanwadu ar Gyfansoddiad Bythynnod Gwyliau ym Mhowys:* Dylech ystyried a allai Cyngor Sir Powys ddylanwadu ar gyfansoddiad bythynnod gwyliau'r Sir yn y dyfodol. Ar ôl y twf anferth mewn llety AirBnB yn y blynyddoedd diwethaf, mae'r ddeddfwriaeth newydd yn debygol o weld lleihad o 30% efallai mewn llety hunanarlwyo (a dyna'r nod wedi'r cwbl).**

Mae gan y Cyngor bŵer i ddylanwadu ar a fydd bythynnod gwyliau fferm yn rhan o'r lleihad 30% hwnnw neu a fyddant yn cael eu hachub. Awgryma synnwyr cyffredin y dylai deddfwriaeth fod yn fanteisiol ac nid anfanteisiol i'r mathau hyn o eiddo, oherwydd eu budd i'r gymuned. Os hoffech ddeall yn well pam na fydd llawer o'r busnesau hyn yn cwrdd â'r meini prawf newydd, mae gwybodaeth ar gael yma: <https://www.responsiblecottages.co.uk/protect-welsh-farm-cottages-white-paper>

Dylid nodi bod dadl debyg hefyd ar gyfer eiddo a gyfyngir gan amodau cynllunio, a llawer o anecsau.

***Chwarae Teg:* Mae'n amlwg yn annheg ysgubo busnesau bythynnod gwyliau fferm i'r un bwced ag ail gartrefi. Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi'r cyfrifoldeb am fynd i'r afael â hyn yn gadarn ar ysgwyddau Awdurdodau Lleol drwy ddefnyddio eich pwerau disgresiwn.**

Ymateb

Nid yw'r Cyngor wedi ystyried ei safiad ar hyn yn llawn eto. Ar hyn o bryd nid oes gennym ddigon o wybodaeth i ddeall faint o eiddo sy'n cael eu heffeithio gan y deddfwriaeth newydd a allai fod yn atebol i dalu Treth y Cyngor neu a oes unrhyw eithriadau eisoes sy'n lleihau atebolrwydd perchnogion.

O dan adran 13A Deddf Gyllid Llywodraeth Leol 1992, mae gan Awdurdod Lleol bwerau disgresiwn i leihau'r atebolrwydd i dalu Treth y Cyngor o swm y tybia'r Awdurdod Lleol i fod yn briodol.

Ar hyn o bryd nid yw cynllun disgresiwn Adran 13A y Cyngor yn cynnwys eiddo lle y mae'r amodau cynllunio'n cyfyngu ar eu gosod fel tai gwyliau.

Rhaid i'r Cyngor ystyried y goblygiadau ariannol llawn o roi unrhyw ddisgownt heblaw'r lleihad sydd eisoes ar gael o dan ddeddfwriaeth statudol a rhaid i faich ariannol unrhyw leihad o dan Adran 13A gael ei gwrdd 100% gan y Cyngor a chael ei ariannu felly gan Dreth y Cyngor a godir ar drethdalwyr eraill. Rhaid i'r Cyngor ystyried ei holl dalwyr Treth y Cyngor wrth roi unrhyw ddisgownt disgresiwn.

Unwaith y bydd gennym ddigon o wybodaeth, gallwn wneud penderfyniad gwybodus am sut i symud ymlaen.

Cwestiwn ychwanegol Mr Hindley oedd gofyn sut y gellid gwneud penderfyniad gwybodus ac amserol pe bai'r Cyngor yn gwrthod cyfarfod â busnesau.

Eglurodd yr Aelod Cabinet nad oedd pwrpas cael cyfarfod nes y byddai'r wybodaeth am faint o eiddo a fyddai'n cael eu heffeithio ar gael oherwydd na fyddai mewn sefyllfa i wneud penderfyniad gwybodus. Pan fyddai'r wybodaeth ar gael, byddai cyfarfod yn cael ei drefnu.

8.	ADRODDIAD BLYNYDDOL Y CYFARWYDDWR GWASANAETHAU CYMDEITHASOL
-----------	--

Derbyniodd y Cyngor adroddiad blynyddol y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol am 2021/22. Roedd yr adroddiad yn delio â'r cyfnod pryd y teimlwyd effaith Covid a'r gwasanaeth ar lefel 'pwysig i fusnes'. Roedd cynnydd cyson wedi bod yn y galw am wasanaethau ar adeg pan oedd pwysau ar staff oherwydd absenoldeb salwch a thrafferthion gyda recriwtio a chadw staff. Diolchodd y Prif Weithredwr ac Aelodau'r Cabinet i staff a darparwyr allanol oedd wedi darparu gwasanaethau dros y cyfnod anodd hwn. Ers drafftio'r adroddiad, roedd Arolygiaeth Gofal Cymru wedi gwneud ymweliad monitro oedd wedi ategu gwaith y gwasanaeth ymhellach.

Cynigiwyd gan y Cyngorydd S McNicholas ac eiliwyd gan y Cyngorydd Sir M Williams ac, yn unfrydol,

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

9.	Y CYFANSODDIAD – ADRAN 4 – SIARAD AR GYNIGION
-----------	--

Bu'r Cyngor yn ystyried argymhellion y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar amseroedd siarad ar gynigion yng nghyfarfodydd y Cyngor. Ers tro, mae'r Cyngor wedi treialu 5 munud i gynigion a dau funud i bawb arall ac roedd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd wedi argymhell bod hyn yn dod yn newid parhaol.

Lleisiwyd pryder nad oedd dau funud yn ddigon hir i gael trafodaeth a chynigiwyd y dylai'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ail-edrych ar hyn. Derbyniodd Gadeirydd y Pwyllgor y pwynt a dywedodd y byddai'n hapus i'r Pwyllgor ail-edrych ar hyn. Cynigiwyd gan y Cyngorydd Sir Aled Davies ac eiliwyd gan y Cyngorydd Sir Elwyn Vaughan ac yn unfrydol

PENDERFYNWYD cyfeirio'r mater yn ôl i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i gael ei ail-ystyried.

10. DARLLEDU CYFARFODYDD Y CYNGOR

Bu'r Cyngor yn ystyried argymhelliad y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i ddychwelyd at ddarlledu holl gyfarfodydd y Cyngor yn fyw o fewn 60 diwrnod i gyfarfod y Cyngor ar 13 Hydref 2022. Rhoddwyd gwybod i'r Cyngor bod cyllid ar gael i wneud hyn. Diolchwyd i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd a'r staff TG am eu gwaith yn dod o hyd i ateb. Cynigiwyd gan y Cynghorydd Sir Jonathan Wilkinson ac eiliwyd gan y Cynghorydd Sir Pete Roberts ac, yn unfrydol,

PENDERFYNWYD bod swyddogion yn parhau i brofi a gweithredu gweminarau / digwyddiadau Zoom i ddarlledu gwasanaethau cynllunio, craffu, cyflogaeth a democrataidd yn fyw a'r holl gyfarfodydd eraill oedd o'r blaen ar gael i'w gwyllo o fewn 60 diwrnod i ddyddiad y penderfyniad hwn.

11. RHYBUDD O GYNNIG – AMBIWLANS AWYR

Bu'r Cyngor yn trafod y cynnig canlynol a gynigiwyd gan y Cynghorydd Sir Elwyn Vaughan ac a eiliwyd gan y Cynghorydd Sir Gary Mitchell

“Mae'r ambiwlans awyr wedi darparu gwasanaeth hanfodol a gwerthfawr i Ganolbarth Cymru ers blynyddoedd.

Mae'r bwriad i symud ei leoliad o'r Trallwng felly'n gam yn ôl ac yn destun pryder mawr i'n preswylwyr.

Mae'n hollbwysig y cedwir gwasanaeth yr un mor effeithlon sy'n ystyried natur wledig yr ardal, y drafferth o gael ambiwlans cyffredin a bod gan yr ardal lai o opsiynau iechyd.

Galwn felly am gadw lleoliad yr ambiwlans awyr yn y Trallwng ac ystyried yr opsiwn o ehangu oriau ei wasanaeth.”

Lleisiodd aelodau bryder am y posibilrwydd o golli'r gwasanaeth pwysig hwn o'r Trallwng gan arwain at oedi gydag amseroedd ymateb. Roedd aelodau hefyd yn poeni nad oedd y data a ddefnyddiwyd wedi bod ar gael i'r cyhoedd. O 41 pleidlais i 0 gydag 17 yn ymatal

PENDERFYNWYD galw am gadw lleoliad yr ambiwlans awyr yn y Trallwng ac ystyried yr opsiwn o ehangu oriau ei wasanaeth.

12. HYSBYSIAD O GYNNIG – CLUDIANT YSGOLION

Bu'r Cyngor yn trafod y cynnig canlynol a gynigiwyd gan y Cynghorydd Sir Lucy Roberts ac a eiliwyd gan y Cynghorydd Sir Adrian Jones

“Yn y misoedd diwethaf mae sawl apêl wedi eu gwneud i’r Tîm Cludiant Ysgolion o ran cael cludiant am ddim o’r cartref i’r ysgol. Mae preswylwyr wedi cysylltu â’u Cynghorwyr Sir a’u cynrychiolwyr yn y Senedd yn gofyn am gymorth. Gan amlaf mae’r apeliadau’n codi o newid mewn dalgylchoedd, cynseiliau hanesyddol a llai o hyblygrwydd, ond yn cynnwys:

- Brodyr a chwiorydd iau’n cael cludiant am ddim i ysgol sy’n wahanol i ysgol a fynychir gan eu brawd / chwaer hŷn oherwydd bod y dalgylchoedd wedi newid.
- Problemau gyda’r ffordd y defnyddir GIS i adnabod yr ysgol agosaf, gyda rhai bysus ysgol yn teithio drwy ddalgylch arall ar y ffordd i’r ysgol.
- Nid yw’r system a ddefnyddir i gyfrifo’r llwybr byrraf o’r cartref i’r ysgol yn ystyried y llwybr a ddefnyddir gan y bws ysgol, neu hyd yn oed y llwybr mwyaf ymarferol mewn car.
- Disgyblion sy’n gymdogion a / neu’n ffrindiau agos yn cael eu gorfodi i fynd i wahanol ysgolion oherwydd bod y ffin rhwng dalgylchoedd yn cael ei gorfodi’n llym iawn heb opsiwn i orgyffwrdd.

Effaith hyn yw bod straen diangen yn cael ei roi ar ddisgyblion a’u rhieni gan arwain, mewn rhai achosion, lle y mae gan rieni’r amser a’r modd ariannol, at rieni’n dilyn y bws i’r ysgol gan gynyddu ôl-troed carbon yn ddiangen.

Mae’r Cyngor yn galw ar y Gwasanaethau Addysg a Chludiant Ysgolion i sicrhau bod yr adolygiad presennol o’r Polisi Cludiant Cartref i’r Ysgol nid yn unig yn rhoi mwy o eglurder o ran hawl disgyblion / myfyrwyr i gludiant am ddim ond hefyd yn cefnogi rhoi mwy o ddewis ysgolion i rieni, lle y gellir gwneud hyn heb ychwanegu at y gyllideb cludiant ysgolion.”

Wrth gynnig, galwodd y Cynghorydd Roberts am adolygiad o’r Polisi Cludiant Cartref i’r Ysgol er mwyn sicrhau mwy o degwch a chysondeb. Dywedodd fod yr arolwg ar-lein presennol ond yn berthnasol i rai sy’n gymwys i dderbyn cludiant. Roedd galwad am edrych ar gludiant addysg yn hytrach na chludiant ysgolion fel y gallai prentisiaid hefyd elwa. Awgrymwyd hefyd y dylid defnyddio bysus gwasanaeth. Dywedodd yr Aelod Cabinet dros Bowys sy’n Dysgu y byddai gweithgor yn edrych ar ddalgylchoedd ysgol, cludiant ac unrhyw anghysondeb.

O 59 pleidlais i 0

PENDERFYNWYD galw ar y Gwasanaethau Addysg a Chludiant Ysgolion i sicrhau bod yr adolygiad presennol o’r Polisi Cludiant Cartref i’r Ysgol nid yn unig yn rhoi mwy o eglurder o ran hawl disgyblion / myfyrwyr i gludiant am ddim ond hefyd yn cefnogi rhoi mwy o ddewis ysgolion i rieni, lle y gellir gwneud hyn heb ychwanegu at y gyllideb cludiant ysgolion.

13. RHYBUDD O GYNNIG – DRAENIO A LLIFOGYDD

Bu’r Cyngor yn trafod y cynnig canlynol a gynigiwyd gan y Cynghorydd Sir Amanda Jenner ac a eiliwyd gan y Cynghorydd Sir Jonathan Wilkinson:

Ar ôl gweld cynnydd mewn tywydd drwg a llifogydd yn y blynyddoedd diwethaf, mae'n amlwg nad yw cyflwr presennol ein draeniau a'n gylis yn gallu ymdopi ar ôl mwy o law neu law trwm. Gwaethygir hyn gan y ffaith nad yw'r draeniau'n cael eu clirio'n rheolaidd oherwydd prinder adnoddau yn y Sir. Yn ôl adborth gan breswylwyr, cynghorwyr eraill a chynghorau cymuned, mae pobl yn teimlo bod ein problemau eraill gyda chynnal a chadw ffyrdd yn cael eu gwaethygu oherwydd bod mwy o ddŵr yn rhedeg i lawr y ffyrdd, a ddylai fod yn mynd i'r draeniau a'r gylis.

Yn gynharach eleni gwelsom llifogydd difrifol ar draws Powys. Er na ellir dileu'r risg llifogydd yn llwyr os bydd glaw eithafol yn digwydd, a chofio hefyd yr achoswyd llifogydd wrth i afonydd orlifo, mewn rhai ardaloedd daeth dŵr i mewn i eiddo oherwydd diffyg clirio draeniau'n rheolaidd. Nid yw'r cartrefi hyn wrth ymyl afonydd neu ffosydd, mae'r dŵr sy'n rhedeg iddynt yn dod oddi ar y ffordd a heb unlle arall i fynd.

Teimla Grŵp Cadwraeth Powys fod angen cael amserlen flynyddol o gynnal a chadw draeniau'n rheolaidd ar gyfer ffyrdd sirol. Fodd bynnag, deallwn fod angen cael digon o adnoddau i dalu am hyn. Dyna pam ein bod eisoes wedi pwysu ar y Cyngor i ddefnyddio arian Ffyniant Bro Cronfa Ffyniant Gyffredin Llywodraeth y DU i fidio am gyllid am o leiaf ddau jetiwr draeniau arall ym Mhowys. Er bod proses y Gronfa Ffyniant Gyffredin yn parhau, mae angen gweithredu ar frys cyn y Gaeaf er mwyn adnabod a chlirio'r draeniau a'r gylis hynny sydd yn yr ardaloedd gyda'r risg fwyaf o achosi llifogydd lleol mewn tai.

Mae'r Cyngor yn galw ar weinyddiaeth Cyngor Powys i:

1. Cyfarwyddo rheolwyr y timau priffyrdd, cyn gynted â phosib cyn misoedd y Gaeaf, i weithio ag Aelodau Lleol i adnabod y draeniau a'r gylis sydd angen eu clirio er mwyn helpu i atal llifogydd lleol.
2. Cyfarwyddo adnoddau'n dilyn hynny i sicrhau bod y draeniau sy'n cael eu hadnabod yn cael eu clirio a'u dadflocio ar frys cyn y Gaeaf.

Eglurodd y Cynghorydd Jenner nad oedd yn chwilio am fwy o arian ar gyfer peiriannau newydd ond bod swyddogion yn ystyried pryderon Aelodau a gwybodaeth leol. Gofynnodd am i gyfarfodydd depos ddigwydd ymhell cyn diwedd yr hydref o hyn ymlaen. Dywedodd yr Aelod Cabinet dros Bowys Wyrddach ei bod yn hollol o blaid y cynnig ac y byddai'r gwasanaeth yn symud ymlaen i weithio â'r Aelodau.

O 58 pleidlais i 0

PENDERFYNWYD galw ar weinyddiaeth Cyngor Powys i:

1. **Cyfarwyddo rheolwyr y timau priffyrdd, cyn gynted â phosib cyn misoedd y Gaeaf, i weithio ag Aelodau Lleol i adnabod y draeniau a'r gylis sydd angen eu clirio er mwyn helpu i atal llifogydd lleol.**
2. **Cyfarwyddo adnoddau'n dilyn hynny i sicrhau bod y draeniau sy'n cael eu hadnabod yn cael eu clirio a'u dadflocio ar frys cyn y Gaeaf.**

14.	RHYBUDD O GYNNIG – ARGYFWNG NATUR
------------	--

Bu'r Cyngor yn trafod y cynnig canlynol a gynigiwyd gan y Cynghorydd Sir Adam Kennerley ac a eiliwyd gan y Cynghorydd Sir Angela Davies:

Rhagymadrodd

I bwrpas y cynnig hwn, bydd 'natur' yn golygu pob organeb byw a'r cymhlethdodau ecolegol (gan gynnwys yr elfennau di-fyw (fel aer, dŵr a phridd) a'r prosesau) y maen nhw'n rhan ohonynt. Mae'n cynnwys amrywiaeth o fewn rhywogaethau, rhwng rhywogaethau ac mewn ecosystemau; gwydnwch ecosystemau; eu gwasanaethau i gymdeithas a sut y mae pobl yn rhyngweithio â natur.

Mae adolygiad [yr Athro Syr Partha Dasgupta o Economeg Bioamrywiaeth](#), a gomisiynwyd gan Drysorlys Ei Mawrhydi yn 2019, ac a ddiweddarwyd y llynedd, yn nodi'n glir nad yw dynoliaeth yn bodoli ar wahân i natur ond yn rhan ohoni. Mae natur yn gaffaeliad y mae pob agwedd ar ein cymdeithas yn dibynnu arni ac wrth i fioamrywiaeth ddirywio'n gynt nag erioed yn ein hanes fel pobl, rydym yn tanseilio'r cynhyrchedd, y gwydnwch a'r gallu i addasu y mae natur yn ei roi i gymdeithas. Mewn sir fel Powys, mae colli natur yn tanseilio cynhyrchedd, gwydnwch a gallu ein sectorau amaeth a choedwigaeth i addasu, ynghyd â'r diwydiant twristiaeth cyd-ddibynnol. Mewn geiriau syml, mae Powys yn dibynnu ar natur.

Rydym yng nghanol argyfwng natur. Mae bron i hanner holl fywyd gwylt y DU mewn dirywiad hirdymor a 15% o rywogaethau mewn perygl o fynd allan o fod. Mae'r argyfwng hinsawdd yn prysuro'r dinistr hwn o'r amgylchedd naturiol gan wneud niwed i gynefinoedd ac aflonyddu ar ecosystemau. Ond eto, yr union gynefinoedd hyn sydd â'r potensial i storio carbon a tharo'n ôl yn erbyn y cynnydd byd-eang mewn tymheredd. Mae'n hanfodol ein bod nid yn unig yn diogelu'r mannau hyn ond yn gadael iddynt ffynnu - er lles pobl, y blaned a natur. Wrth adfer o argyfwng Covid-19, mae'n fwy amlwg nag erioed bod arnom angen ardaloedd gwyrdd sy'n llawn o gyfoeth natur i fyw a gweithio ynddynt, gan helpu iechyd, addysg a'r economi i ail-godi'n gryfach.

Rydym yn cydnabod bod angen gweithredu'n ddi-oed i gywiro hyn ac adfer natur ar lefel leol, gan gynorthwyo'r un gwaith ar lefel ranbarthol, genedlaethol a rhyngwladol.

Mae Adran 6 yn Rhan 1 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) yn rhoi dyletswydd uwch (dyletswydd A6) ar awdurdodau cyhoeddus. O dan y ddyletswydd A6, rhaid i awdurdodau cyhoeddus geisio cynnal a gwella bioamrywiaeth mewn ffordd sy'n gyson ag ymarfer eu swyddogaethau'n briodol, a thrwy wneud hynny hyrwyddo gwydnwch ecosystemau.

Mae Cyngor Sir Powys eisoes wedi gwneud llawer iawn gan gynnwys penodi Swyddog Bioamrywiaeth gyda chyllid Lleoedd Lleol ar gyfer Natur Llywodraeth Cymru er mwyn, yn bennaf, dosbarthu grantiau cynnal natur i grwpiau ym Mhowys. Yn ei wasanaethau ei hun, mae'r Cyngor yn rhedeg prosiectau fel rheoli ymylon ffyrdd er mwyn natur drwy newid eu harferion rheoli i dorri a chasglu.

Mae'r Swyddog Bioamrywiaeth – sy'n cael ei ariannu'n allanol – yn rhoi rhywfaint o gymorth i Bartneriaeth Natur Leol Powys, fforwm sy'n dod â nifer o sefydliadau gyda diddordeb mewn adfer natur at ei gilydd ac sy'n ddiweddar wedi cyhoeddi Cynllun Gweithredu Adfer Natur i Bowys.

Mae'r Cyngor eisoes wedi rhoi cais i'r Gronfa Ffyniant Gyffredin yn gofyn am gyllid allanol ar gyfer swydd ychwanegol rhwng 2022-Mawrth 2025. Y swydd hon fyddai Swyddog Adfer Natur i wneud gwaith bioamrywiaeth ehangach, yn benodol gwaith goruchwyllo ac adrodd o dan ddyletswyddau Adran 6, ymgysylltu â chymunedau a gwasanaethau'r Cyngor ac adnabod prosiectau ar gyfer ceisiadau am gyllid sy'n eistedd y tu allan i'r cyllid Lleoedd Lleol ar gyfer Natur.

Mae llawer yn parchu Syr David Attenborough a ddywedodd:

“Gall ein planed fod yn gartref i 30 miliwn o wahanol anifeiliaid a phlanhigion. Gyda phob unigolyn wedi'i gloi yn ei frwydr oesol i oroesi. Pob man yr edrychwch, ar dir neu fôr, fe welwch enghreifftiau anhygoel o'r pethau a wneir gan bethau byw i aros yn fyw.

Byth ers i ni [bodau dynol] gyrraedd ar y blaned hon fel rhywogaeth, rydym wedi eu cwmpo, eu tyllu o'r ddaear, eu llosgi a'u gwenwyno. Heddiw rydym yn gwneud hynny fwy nag erioed.”

Neu os yw'n well gennyh Jeremy Clarkson:

“Anghofiwch am newid hinsawdd, os yw pryfed yn diflannu bydd pob bywyd arall hefyd”.

Noda'r Cyngor bod natur:

- 1) Yn darparu'r systemau cynnal bywyd fel y gall pob organeb, gan gynnwys pobl, oroesi a ffynnu.
- 2) Yn hanfodol i'n lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol. Yn rhoi i ni ystod o wasanaethau ecosystem fel pryfed i beillio ein cnydau bwyd, gwlypdiroedd i buro dŵr ac atal llifogydd, mawnogydd i storio carbon, a choedwigoedd i buro'r aer a anadlwn. Yn rhoi i ni gynhyrchion sy'n cynnal ein heconomïau, er enghraifft, y modd i gynhyrchu bwyd, coed ar gyfer adeiladu a thanwydd, ynghyd ag asgwrn cefn ein diwydiant twristiaeth.
- 3) Mae colledion natur wedi eu cofnodi a'u hadrodd yn dda:
 - a) Mae natur yn dirywio'n gynt nag erioed o'r blaen. Dangosodd yr [Asesiad Byd-Eang o Fioamrywiaeth](#) gan **IPBES (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services)**, [Rhaqolygon Bioamrywiaeth Byd-Eang y Cenhedloedd Unedig](#) ac [Adroddiad Planed Fyw'r WWF](#) fod lefelau bioamrywiaeth ar draws y gwahanol gyfandiroedd yn plymio heb unrhyw arwydd o arafu a bod miliwn o rywogaethau anifeiliaid a phlanhigion drwy'r byd dan fygythiad o fynd allan o fod.
 - b) Roedd adroddiad [Cyflwr Natur 2019 <https://nbn.org.uk/stateofnature2019/reports/>](https://nbn.org.uk/stateofnature2019/reports/) **Cydbwyllgor Cadwraeth Natur (JNCC) y DU** yn amcangyfrif bod un o bob chwe rhywogaeth yng Nghymru dan fygythiad o fynd allan o fod a thros yr hanner can

mlynedd diwethaf bod 73 rhywogaeth eisoes wedi mynd allan o fod a 666 arall dan fygythiad o fynd allan o fod.

- c) Mae [Adroddiad o Gyflwr Adnoddau Naturiol 2020 Cyfoeth Naturiol Cymru](#) hefyd yn dangos bod rhywogaethau a chynefinoedd Cymru'n dirywio'n ddifrifol a bod gwydnwch ein hecosystemau hefyd yn dirywio.
- 4) Nid oes un peth yn achosi colli natur. Mae amryw o ffactorau sy'n cyfrannu, sy'n unigol gymhleth ac sy'n aml yn rhyngweithio â'i gilydd, ond maen nhw'n cynnwys:
- a) Newid hinsawdd.
 - b) Rheoli tir yn fwy dwys - wedi'i yrru gan ffactorau economaidd ehangach – ar dir fferm a thir choedwigaeth.
 - c) Pwysau datblygu.
 - d) Llygredd.
 - e) Newid hydrolegol.
- 5) Yn [2021, penderfynodd y Senedd gyhoeddi argyfwng natur](#), un o'r seneddau cyntaf yn y byd i gyhoeddi argyfwng o'r fath. Mae'n ofynnol felly i Lywodraeth Cymru gyflwyno gofyniad cyfreithiol i wrthdroi colledion bioamrywiaeth drwy dargedau statudol.

Mae'r Cyngor o'r farn:

- 1) Bod natur yn sylfaenol bwysig i bobl a ffyniant Powys. Mai un 'arwydd' bach ond proffil uchel o hyn yw ein defnydd o'r farcutan goch yn logo'r Cyngor. Mae'r farcutan goch hefyd yn enghraifft o'r llwyddiant adferiad sydd bellach ei angen mor daer ar gymaint o rywogaethau a chynefinoedd ym Mhowys.
- 2) Os bydd natur yn parhau i ddirywio, bydd yn effeithio'n uniongyrchol ar breswylwyr, cymunedau a busnesau Powys mewn sawl ffordd, gan gynnwys ar hyfywedd ein heconomi wledig a bywoliaeth y bobl y mae'r economi honno'n eu cynnal, gallu darparu bwyd fforddiadwy i'n pobl, gallu rheoli llifogydd, a lles ein cymunedau, i enwi dim ond rhai.
- 3) Er y bygythiadau i natur, gallwn fod yn obeithiol am nifer o resymau:
- a) Mae strwythur deddfwriaethol a pholisi Cymru, a chynlluniau gweithredu, yn rhoi sylw uniongyrchol i'r amgylchedd naturiol, sut y rheolwn yr amgylchedd a'i gysylltiad i iechyd a lles. Yn benodol:
 - i) Mae **Deddf Amgylchedd (Cymru) (2016)** yn rhoi dyletswydd uwch ar bob corff cyhoeddus i geisio cynnal a gwella bioamrywiaeth (dyletswydd Adran 6).
 - ii) Mae **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (2015)** yn nodi bod yn rhaid i bob corff cyhoeddus wneud eu cyfraniad gorau i bob nod lles.
 - iii) Cymru yw'r wlad gyntaf i gyflwyno amcanion datblygu cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig i'w pholisïau cenedlaethol, ac oherwydd bod pob amcan cynaliadwy'n gweu i'w gilydd, mae'n helpu i'n rhoi mewn sefyllfa i greu amgylchedd lle y gall natur ffynnu.

- b) **Cynllun Gweithredu Adfer Natur Cymru**, gyda chynllun cyfwerth gyda ffocws ar Bowys wedi'i gyhoeddi'n ddiweddar sef **Cynllun Gweithredu Adfer Natur Powys**, i'r pwrpas o atal a gwrthdroi'r dirywiad mewn bioamrywiaeth ar draws Powys.
 - c) Mae ymwybyddiaeth a dealltwriaeth y cyhoedd – gyda diolch heb os i waith David Attenborough – o bwysigrwydd natur a'r bygythiadau iddi, yn cynyddu. Gyda hyn y daw awydd cryfach i weithredu'n uniongyrchol a chefnogi gweithredu gan eraill.
- 4) Yma ym Mhowys mae gennym adnoddau sylweddol a allai ein helpu i atal a gwrthdroi colledion natur. Mae'n dechrau gyda'r rheolwyr tir talentog a phrofiadol yn ein diwydiannau amaethyddol a choedwigaeth, sector NGO amgylcheddol (yn benodol yr Ymddiriedolaethau Bywyd Gwyllt y mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod eu rôl greiddiol gyda helpu i adfer natur), system addysg uwch sydd â'r seilwaith i gyfrannu at ddatblygu sgiliau, partneriaeth natur leol a chynllun gweithredu newydd ei gyhoeddi sef Cynllun Gweithredu Adfer Natur Powys, a chyhoedd sy'n gynyddol o blaid gweithredu er mwyn gwarchod natur.

Mae'r Cyngor hwn yn penderfynu:

- 1) **Cyhoeddi Argyfwng Natur** fel arwydd o ymrwymiad y Cyngor i warchod ac adfywio amgylchedd naturiol Powys oherwydd ei werth cynhenid, y rôl y mae natur yn ei chwarae mewn creu economi hyfyw a chryf ac er mwyn y manteision y mae natur yn eu rhoi i les preswylwyr ein Sir.
- 2) **Sefydlu strwythurau cefnogol ystyrion** sy'n gwreiddio natur mewn penderfyniadau, gan gynnwys drwy:
 - a) **Sefydlu Gweithgor Argyfwng Natur trawsbleidiol** yn y Cyngor i helpu i wreiddio bioamrywiaeth ym mhenderfyniadau'r Cyngor, wrth ymgysylltu â phartneriaethau ac fel rhan o'i uchelgais ar gyfer adfer natur ar draws y Sir.
 - b) **Penodi Aelod o'r Cyngor fel pencampwr natur** fel y mae cyfansoddiad y Cyngor yn caniatáu i ni ei wneud.
 - c) **Mynd ati'n weithredol i sicrhau cyllid gan adnoddau allanol newydd i benodi Swyddog Adfer Natur dynodedig a pharhaol**, fel eu bod rhyngddynt yn helpu i sbarduno adferiad natur yn y Cyngor ac ysgogi rhanddeiliaid i weithredu, ynghyd â dod o hyd i gyllid allanol newydd i ddarparu gwaith adferiad natur.
 - d) **Cadarnhau drachefn gefnogaeth y Cyngor i'r Bartneriaeth Natur Leol** ac annog a hwyluso ei datblygiad fel grŵp rhanddeiliaid annibynnol i gynrychioli rhai sy'n gyfrifol am reoli natur ochr yn ochr â'r rhai sy'n defnyddio a / neu sy'n elwa o natur.
- 3) **Gweithredu'n ystyrion** i helpu i sicrhau cynnydd net mewn natur ar draws y Sir, gan gynnwys drwy:

- a) **Llunio ymateb – yn amlinellu rôl y Cyngor – i Gynllun Adfer Natur newydd Powys** a gynhyrchwyd gan Bartneriaeth Natur Leol Powys ac sy'n disgrifio'r camau gweithredu sydd angen eu cymryd i warchod a diogelu ein systemau presennol ac adfer natur i lefel ac ar gyflymdra sy'n gymesur â'r bygythiadau iddi.
- b) **Dangos arweinyddiaeth ystyrion** drwy adolygu sut y gellir harneisio asedau a gwasanaethau'r Cyngor yn llawnach er mwyn gwrthdroi colledion natur ein Sir. **Un o'r blaenoriaethau cyntaf fydd Ystâd Ffermydd y Sir.** Gallwn yna, fel y bydd adnoddau'n caniatáu, ehangu ar hyn drwy adolygu holl wasanaethau'r Cyngor fel Cynllunio (gan edrych ar gyfleoedd a gyflwynir yn dilyn adolygu'r Cynllun Datblygu Lleol i weithredu'r cynnig er enghraifft), Caffael (gellir cynorthwyo llawer iawn o adferiad natur drwy'r pethau a ddefnyddiwn a sut, er enghraifft), Priffyrdd (mabwysiadu mwy o ymylon ffyrdd fel gwarchodfeydd natur), Addysg (datblygu sgiliau, tiroedd ysgol), Cefn Gwlad (rheoli parciau, er enghraifft), ayyb.

Eglurodd y Cynghorydd Kennerley y gallai'r Cyngor ddangos ei ymrwymiad i warchod yr amgylchedd a dangos arweinyddiaeth drwy adolygu sut y gellid defnyddio ei asedau i wrthdroi colledion natur. Lleisiodd nifer o Aelodau bryder y byddai costau'n gysylltiedig â hyn ond dadleuodd y Cynghorydd Kennerley na fyddai angen unrhyw gyllid ychwanegol a bod cyfle i ddenu cyllid i gynorthwyo ffermydd i arallgyfeirio.

O 36 pleidlais i 16 gyda 5 yn ymatal

PENDERFYNWYD

1. **Cyhoeddi Argyfwng Natur fel arwydd o ymrwymiad y Cyngor i warchod ac adfywio amgylchedd naturiol Powys oherwydd ei werth cynhenid, y rôl y mae natur yn ei chwarae mewn creu economi hyfyw a chryf ac er mwyn y manteision y mae natur yn eu rhoi i les preswylwyr ein Sir.**
2. **Sefydlu strwythurau cefnogol ystyrion sy'n gwreiddio natur mewn penderfyniadau, gan gynnwys drwy:**
 - a) **Sefydlu Gweithgor Argyfwng Natur trawsbleidiol yn y Cyngor i helpu i wreiddio bioamrywiaeth ym mhenderfyniadau'r Cyngor, wrth ymgysylltu â phartneriaethau ac fel rhan o'i uchelgais ar gyfer adfer natur ar draws y Sir.**
 - b) **Penodi Aelod o'r Cyngor fel pencampwr natur fel y mae cyfansoddiad y Cyngor yn caniatáu i ni ei wneud.**
 - c) **Mynd ati'n weithredol i sicrhau cyllid gan adnoddau allanol newydd i benodi Swyddog Adfer Natur dynodedig a pharhaol, fel eu bod rhyngddynt yn helpu i sbarduno adferiad natur yn y Cyngor ac ysgogi rhanddeiliaid i**

weithredu, ynghyd â dod o hyd i gyllid allanol newydd i ddarparu gwaith adferiad natur.

- d) Cadarnhau drachefn gefnogaeth y Cyngor i'r Bartneriaeth Natur Leol ac annog a hwyluso ei datblygiad fel grŵp rhanddeiliaid annibynnol i gynrychioli rhai sy'n gyfrifol am reoli natur ochr yn ochr â'r rhai sy'n defnyddio a / neu sy'n elwa o natur.

3. Gweithredu'n ystyrion i helpu i sicrhau cynnydd net mewn natur ar draws y Sir, gan gynnwys drwy:

- a) Llunio ymateb – yn amlinellu rôl y Cyngor – i Gynllun Adfer Natur newydd Powys a gynhyrchwyd gan Bartneriaeth Natur Leol Powys ac sy'n disgrifio'r camau gweithredu sydd angen eu cymryd i warchod a diogelu ein systemau presennol ac adfer natur i lefel ac ar gyflymdra sy'n gymesur â'r bygythiadau iddi.
- b) Dangos arweinyddiaeth ystyrion drwy adolygu sut y gellir harneisio asedau a gwasanaethau'r Cyngor yn llawnach er mwyn gwrthdroi colledion natur ein Sir. Un o'r blaenoriaethau cyntaf fydd Ystâd Ffermydd y Sir. Gallwn yna, fel y bydd adnoddau'n caniatáu, ehangu ar hyn drwy adolygu holl wasanaethau'r Cyngor fel Cynllunio (gan edrych ar gyfleoedd a gyflwynir yn dilyn adolygu'r Cynllun Datblygu Lleol i weithredu'r cynnig er enghraifft), Caffael (gellir cynorthwyo llawer iawn o adferiad natur drwy'r pethau a ddefnyddiwn a sut, er enghraifft), Priffyrdd (mabwysiadu mwy o ymylon ffyrdd fel gwarchodfeydd natur), Addysg (datblygu sgiliau, tiroedd ysgol), Cefn Gwlad (rheoli parciau, er enghraifft), ayyb.

15. CWESTIYNAU'N UNOL Â'R CYFANSODDIAD

15.1. Cwestiwn i'r Aelod Cabinet dros Bowys sy'n Dysgu gan y Cynghorydd Sir Elwyn Vaughan

Faint o ddisgyblion Powys o'r tu allan i ardal Cwm Tawe sy'n teithio i Ysgol Ystalyfera ar gyfer eu haddysg?

Ymateb

Rydym yn cludo 44 o ddysgwyr o'r tu allan i ardal Cwm Tawe sy'n teithio i Ysgol Ystalyfera.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ychwanegol.

15.2. Cwestiwn i'r Aelod Cabinet dros Bowys Gysylltiedig gan y Cyngorydd Sir Elwyn Vaughan

O ystyried yr argyfwng ynni sydd ar ein gwarthaf, a'r costau uwch i bawb, a allaf dynnu eich sylw at gynigion yr Almaen -

- **Gwresogi adeiladau cyhoeddus i 19°C ar y mwyaf**
- **Dim gwres mewn rhannau cymunedol o adeiladau cyhoeddus (e.e. coridorau)**
- **Henebion ac adeiladau cyhoeddus ddim i gael eu goleuo**
- **Drysau siopau i beidio â bod yn agored yn barhaus**
- **Dim goleuadau mewn ffenestri siopau nac ar hysbysfyrddau o 10pm ymlaen**
- **Pyllau nofio preifat ddim i gael eu gwresogi ag ynni o'r grid.**

A allwn ni fel awdurdod weithredu elfennau perthnasol o'r cynigion hyn gan felly nid yn unig dorri'n ôl ar wastraffu ynni ond gwneud cyfraniad cadarnhaol i'r amgylchedd hefyd?

Ymateb

Mae'r Tîm Eiddo Corfforaethol wrthi'n adolygu sut y gallwn leihau faint o ynni a ddefnyddir ar draws ein hystâd. Ei nod fydd cwtdgi ar amserlenni gwresogi adeiladau a lleihau pwyntiau tymheredd penodedig. Mae'r Tîm hefyd yn adolygu sut y gallwn leihau'r defnydd gweithredol o swyddfeydd er mwyn defnyddio llai o ynni.

Nid oedd unrhyw gwestiwn ychwanegol.

Y Cyngorydd Sir G W Ratcliffe (Cadeirydd)